

ใบแจ้งข่าว

ประเทศไทย: ยุติการบังคับส่งกลับผู้ลี้ภัย และให้ความร่วมมือในการสอบสวนกรณีภาคีรัฐละเมิดสิทธิ

เปิดตัวภาพยนตร์สั้นเรื่องใหม่เกี่ยวกับการผลักดันส่งกลับเด็กผู้ลี้ภัย ในขณะที่กรรมการสิทธิของไทยประกาศการสอบสวนการละเมิดสิทธิผู้ลี้ภัย

(กรุงเทพฯ 2 กุมภาพันธ์ 2566)—รัฐบาลไทยควรยุติการส่งกลับผู้ลี้ภัย และคุ้มครองสิทธิของผู้ลี้ภัย พอร์ตีฟายไรต์ กล่าวในภาพยนตร์สั้นเรื่องใหม่ที่มีการเปิดตัวในวันนี้ ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการบังคับส่งกลับเด็กผู้ลี้ภัยไปยังเมียนมา

ในจดหมายล่าสุดที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ส่งถึงพอร์ตีฟายไรต์ กสม.แจ้งว่า จะสอบสวนการปฏิบัติของรัฐบาลต่อผู้ลี้ภัย ตามหลักฐานที่พอร์ตีฟายไรต์ได้แสดงว่าอาจมีการละเมิดสิทธิเกิดขึ้น

“แม้จะตระหนักถึงความทารุณโหดร้ายอย่างต่อเนื่องในเมียนมา ทหารไทยยังคงผลักดันผู้ลี้ภัยให้กลับไปสู่อันตราย” เอมี สมิธ (Amy Smith) ผู้อำนวยการบริหารพอร์ตีฟายไรต์กล่าว “รัฐบาลไทยกำลังผลักดันให้ชีวิตของผู้ลี้ภัย รวมทั้งชีวิตของเด็ก ๆ ตกอยู่ในความเสี่ยง เราหวังว่าการสอบสวนของกสม.ต่อการปฏิบัติของรัฐบาลกับผู้ลี้ภัย จะกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่จำเป็นอย่างยั่งยืน”

ในภาพยนตร์สั้นที่จัดทำและเผยแพร่โดยพอร์ตีฟายไรต์ในวันนี้ พร้อมทั้งภาพยนตร์ฉบับภาษาไทยที่ได้ถูกเผยแพร่ผ่านทางสำนักข่าว Voice Online ในวันที่ 1 ก.พ. 2566 ไปแล้วนั้น ครูชาวกะเหรี่ยงสามคนจากเมียนมาอธิบายว่า ที่ผ่านมาทางการไทยได้พยายามอย่างต่อเนื่อง เพื่อผลักดันครูและลูกศิษย์อายุระหว่างสองขวบถึง 13 ปี กลับไปยังพื้นที่ซึ่งยังมีการสู้รบในเมียนมา เธอยังเล่าถึงการเดินทางมาแสวงหาที่พักพิงในประเทศไทย เพื่อหลบหนีจากการโจมตีทางอากาศอย่างต่อเนื่องของกองทัพเมียนมา

ทางการไทยผลักดันผู้ลี้ภัยกลับไปเมียนมาหลายครั้งในระหว่างปี 2565 รวมทั้งในเดือนมกราคม และกันยายน 2565 พอร์ตีฟายไรต์กล่าว

พอร์ตีฟายไรต์ได้พูดคุยกับผู้ลี้ภัยชาวเมียนมา 13 คน ซึ่งรวมถึงครูชาวกะเหรี่ยงสามคนในภาพยนตร์เรื่องนี้ และได้พูดคุยกับชาวไทยที่อาศัยอยู่บริเวณพรมแดนประเทศไทย-เมียนมา ตลอดจนผู้ทำงานด้านมนุษยธรรม เจ้าหน้าที่องค์กรการสหประชาชาติ และผู้ทำงานช่วยเหลือชุมชนพลัดถิ่นบริเวณพรมแดนประเทศไทย-เมียนมาอีกแปดคน

“ทหาร [ไทย] และตำรวจหลายคนมาที่นี่” “หน่อกูเอเซ” ครูชาวกะเหรี่ยงวัย 31 ปีในภาพยนตร์เรื่องนี้ อธิบายว่าเจ้าหน้าที่ไทยเข้าควบคุมตัวเธอและลูกศิษย์เกือบร้อยคนเมื่อเดือนมกราคม 2565 ที่อำเภอพบพระ ประเทศไทย ใกล้กับพรมแดนเมียนมา “เจ้าหน้าที่ [ทหารและตำรวจ] หลายนายมาหาเราพร้อมกับอาวุธปืน ประมาณ 20 กว่าคน...พวกเขาบอกว่า ‘พวกเขาเป็นคนผิดกฎหมาย ต้องเดินทางกลับ [ไปเมียนมา]’”

“หน่อวาเอ” ครูชาวกะเหรี่ยงวัย 52 ปีอีกคนหนึ่งในภาพยนตร์เรื่องนี้ ได้พูดถึงเหตุการณ์เดียวกันว่า “[เจ้าหน้าที่ไทย] มาพบและสั่งให้ทุกคนยืนเรียงแถว พวกเขาสั่งห้ามไม่ให้เด็ก ๆ ร้องไห้ แต่เพราะถูกปลุกตอนกลางคืน เด็กบางคนจึงร้องไห้และปัสสาวะราด” ครูได้อธิบายว่าเจ้าหน้าที่ไทยกวาดต้อนคนทั้งกลุ่มขึ้นไปบนรถบรรทุก และบังคับให้เดินทางข้ามพรมแดนกลับไปเมียนมาในวันรุ่งขึ้น “หน่อพอวา” วัย 40 ปี ซึ่งเป็นครูอีกคนหนึ่งของเด็กกลุ่มนี้บอกกับพอร์ตีฟายไรต์ว่า:

มีเจ้าหน้าที่ทหารและตำรวจจากหลายกลุ่มอยู่บนถนน เหมือนกับมีการวางแผนล่วงหน้า พวกเขาถือปืนและจ้องมองดูพวกเรา...พวกเขาพาเราไปปล่อยที่ริมฝั่งน้ำ ทหารหลายนายถือปืนเข้ามาล้อมพวกเราและสั่งว่า “ไปได้!” พวกเขาบอกอย่างนั้น เราทำอะไรไม่ได้ ทุกคนต้องเดินทางกลับ [ไปรัฐกะเหรี่ยงในเมียนมา]

เหตุการณ์นี้สอดคล้องกับการละเมิดอื่น ๆ ตามข้อมูลของพอร์ตีฟายไรต์ในปี 2565 ยกตัวอย่างเช่น ในวันที่ 12 ตุลาคม 2565 พอร์ตีฟายไรต์ส่งจดหมายถึงกสม. พร้อมให้ข้อมูลเกี่ยวกับการบังคับส่งกลับ, การจับกุมและควบคุมตัวโดยพลการ รวมถึงการรีดไถผู้ลี้ภัยชาวเมียนมาในประเทศไทย โดยส่วนหนึ่งของข้อมูลนี้ พอร์ตีฟายไรต์ได้อ้างอิงถึงข้อมูล

ใบแจ้งข่าว

ที่จัดเก็บก่อนหน้านี้นี้เมื่อเดือนพฤษภาคม 2565 ซึ่งเปิดโปงว่าทหารไทยได้ ทำลายสะพานชั่วคราวสำหรับคนเดินข้ามพรมแดน ซึ่งผู้ลี้ภัยใช้หลบหนีจากเมียนมาเข้ามาในไทย รวมทั้งการให้ปากคำที่เป็นหลักฐานว่ามี การจับกุมและควบคุมตัวโดยพลการ ตลอดจนการรีดไถ ต่อผู้ลี้ภัยชาวเมียนมาโดยทางการไทย

ในวันที่ 27 ธันวาคม 2565 กสม.ได้ส่งจดหมายตอบกลับมายังฟอร์ตีฟายไรต์ โดยระบุว่า กสม. “มีมติรับคำร้องไว้ดำเนินการ โดยมอบหมายหน่วยงานในสังกัดดำเนินการต่อไป” มากไปกว่านั้น กสม. ยังสั่งการให้สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน 2 ใช้ข้อมูลจากฟอร์ตีฟายไรต์สำหรับ “ประกอบการดำเนินการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีสิทธิของผู้อพยพ” และให้สำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศใช้ “ประกอบการพิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี กรณีประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีหนังสือสัญญา (เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน)”

แม้จะเป็นจดหมายที่กสม.ส่งถึงฟอร์ตีฟายไรต์เป็นการส่วนตัว แต่ข้อมูลในจดหมายไม่ได้เป็นข้อมูลลับ ฟอร์ตีฟายไรต์กล่าว กสม. ยังสั่งการให้สำนักกฎหมายผู้ใช้ข้อมูลของฟอร์ตีฟายไรต์ “จัดทำข้อเสนอแนะ” เพื่อการดำเนินงานตาม กลไกคัดกรองระดับชาติ แม้ว่าคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบเมื่อเดือนธันวาคม 2562 เพื่อจัดทำกลไกคัดกรองระดับชาติ ที่เป็นกระบวนการสนับสนุนให้มีการจำแนกบุคคลและการให้ความคุ้มครองต่อผู้ลี้ภัยในประเทศไทย แต่ยังไม่มีการลงมือดำเนินงานแต่อย่างใด

เมื่อเร็ว ๆ นี้ในวันที่ 15 ธันวาคม 2565 ฟอร์ตีฟายไรต์ เน้นย้ำข้อกังวล เกี่ยวกับกลไกคัดกรองระดับชาติที่เสนอในจดหมายเปิดผนึก ถึงนายกรัฐมนตรีประยุทธ์ จันทร์โอชา หลังจากคณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการต่อมาตรการซึ่งอาจกีดกันแรงงานข้ามชาติและบุคคลอื่น ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงการคุ้มครองที่เหมาะสมในประเทศไทย

“เราหวังว่าทางการไทยจะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ในการสอบสวนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” เอมี สมิธ กล่าว “ความทารุณโหดร้ายอย่างต่อเนื่องในเมียนมา ส่งผลให้มีผู้อพยพเข้ามาใหม่อย่างต่อเนื่อง และประเทศไทยอยู่ในสถานะอันเหมาะสมที่จะหากทางออกระดับภูมิภาค เพื่อบรรเทาผลกระทบจากวิกฤตในเมียนมา แต่ในทางตรงกันข้าม ประเทศไทยกลับทำให้เกิดข้อกังวลด้านความคุ้มครองต่อชุมชนที่พลัดถิ่นฐานและหลบหนีจากรัฐบาลทหารเมียนมามากขึ้น รวมถึงมีความพยายามในการสร้างความชอบธรรมให้กับรัฐบาลทหาร”

นับแต่เหตุรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 ในเมียนมา ฟอร์ตีฟายไรต์ได้บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับอาชญากรรมระหว่างประเทศหลายประเภทที่รัฐบาลทหารเมียนมาเป็นผู้ก่อเหตุ รวมทั้ง อาชญากรรมต่อมนุษยชาติและอาชญากรรมสงคราม ทั้งนี้ในวันที่ 24 มกราคม 2565 ฟอร์ตีฟายไรต์และโจทก์ 16 คนจากเมียนมา ได้แถลงข่าวการฟ้อง คดีอาญา กับสำนักงานอัยการสูงสุดสหพันธรัฐเยอรมนี ตามหลักการเขตอำนาจศาลสากล เพื่อเอาผิดกับนายพลระดับสูงของกองทัพเมียนมา และบุคคลอื่นในข้อหาการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมสงคราม รวมถึงอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ

“หน่อกูเอเซ” ได้บรรยายถึงความทารุณโหดร้ายของกองทัพเมียนมา ซึ่งเป็นเหตุที่ผลักดันให้ครูทั้งสามคนและนักเรียนต้องหลบหนีมายังประเทศไทยไว้ดังนี้

ลูกศิษย์ของฉันบางคนกลับบ้านที่หมู่บ้านในช่วงโรงเรียนหยุด ตอนที่พวกเขากลับมา บ้านของพวกเขาหายไปหมด หลังคา กำแพง พื้นบ้าน...ถูกทำลายไปจนหมด เด็ก ๆ และครอบครัวจึงต้องหลบหนี ฉันกังวลว่าการโจมตีทางอากาศอาจตกลงมาถึง [หมู่บ้านของเรา] พวกเราอาศัยอยู่ใกล้พื้นที่สู้รบ เราได้ยินเสียงทุกอย่าง

“หน่อพอวา” ครูอีกคนหนึ่งเห็นด้วยและบอกว่า “ฉันคิดถึงหมู่บ้าน ที่ ๆ เติบโตขึ้นมา แต่มันอันตราย เพราะยังมีการสู้รบในประเทศไทยเป็นทางเลือกเดียวที่ปลอดภัย”

ใบแจ้งข่าว

แม้ว่าประเทศไทยจะไม่ได้เป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสถานะของผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 และพิธีสารเลือกรับ พ.ศ. 2510 แต่อนุสัญญานี้กำหนดแนวปฏิบัติที่เป็นผล เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผู้ลี้ภัยตามกฎหมายระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ยังมี **หลักการไม่ส่งกลับ** ห้ามการบังคับส่งกลับบุคคลไปยังประเทศที่อาจเสี่ยงจะตกเป็นเหยื่อการทรมานหรือการปฏิบัติที่โหดร้ายรูปแบบอื่น ซึ่งถือเป็นหลักการอันเป็นที่ยอมรับและมีผลบังคับใช้ต่อรัฐทุกแห่งตามกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ยิ่งไปกว่านั้น มาตรา 13 ของพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย ยังยืนยันเพิ่มเติมถึงพันธกรณีของประเทศไทยตามกฎหมายในประเทศ ที่จะต้องป้องกันไม่ให้มีการบังคับส่งกลับบุคคลไปยังประเทศอื่น ซึ่งมีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่า บุคคลดังกล่าวอาจเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อการทรมาน การปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี หรือการบังคับให้สูญหาย”

ประเทศไทยยังเป็นรัฐภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ข้อ 3 ของอนุสัญญาฯ ระบุว่า “ในการกระทำทั้งปวงที่เกี่ยวข้องกับเด็ก...ผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นลำดับแรก” ซึ่งสอดคล้องตามเนื้อหาในมาตรา 22 พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กของประเทศไทย

“ประเทศไทยได้บัญญัติกฎหมาย นโยบาย และแสดงพันธกิจเพื่อการคุ้มครองผู้ลี้ภัย แต่พันธกิจเหล่านี้จะไม่มีผลเลยหากไม่มีการนำมาปฏิบัติจริง” เอมี สมิธกล่าว “ถึงเวลาที่ประเทศไทยจะต้องเปลี่ยนพันธกิจในกระดาษเหล่านี้ ให้เป็นการคุ้มครองอย่างแท้จริงต่อผู้ลี้ภัย”

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม โปรดติดต่อ:

เอมี สมิธ, ผู้อำนวยการบริหาร, พอร์ตีไฟไรต์

โทร: +66 87 795 5454

อีเมล: amy.smith@fortifyrights.org

ทวิตเตอร์: [@AmyAlexSmith](https://twitter.com/AmyAlexSmith), [@FortifyRights](https://twitter.com/FortifyRights)

แพททริก พงศธร, ผู้เชี่ยวชาญรณรงค์สิทธิมนุษยชนเชิงกลยุทธ์, พอร์ตีไฟไรต์

+66 94 696 8477, (Thailand) (Thai; English)

อีเมล: Patrick.Phongsa@FortifyRights.org

ทวิตเตอร์: [@Patrick_Phongsa](https://twitter.com/Patrick_Phongsa) [@FortifyRights](https://twitter.com/FortifyRights)